INTERNATIONAL JOURNAL OF HUMANITIES AND EDUCATION (IJHE), VOLUME 5, ISSUE 10, P. 207 – 222.

ULUSLARARASI BEŞERİ BİLİMLER VE EĞİTİM DERGİSİ (IJHE), CİLT 5, SAYI 10, S. 207 – 222.

Cezaevinde Yatan Mahkumlara Sunulan Psiko-Sosyal Destek Hizmetlerinin İncelenmesi

Demet KARAKARTAL[1] & Münevver YALÇINKAYA[2]

Özet

Bu çalışmada K.K.T.C Lefkoşa Merkezi Cezaevi örneği göz önüne alınarak cezaevinde yatan mahkûmlara sunulan psiko-sosyal hizmetlerin neler olduğunu değerlendirmek amaçlanmaktadır. Nitel veri toplama tekniği kullanılarak yürütülen bu araştırmada, araştırmanın verileri araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ile yarı yapılandırılmış ve açık uçlu sorulardan oluşan iki görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2014-2015 yıllları arasında Lefkoşa Merkezi Cezaevinde farklı suçlardan, farklı yaşlardan, ağır ceza ve hafif ceza almış 50 hükümlü mahkûm ve bir sosyal hizmet uzmanı oluşturmaktadır. Görüşme sırasında mahkûmların ve sosyal hizmet uzmanının izni alınarak ve ses kayıt cihazı kullanılarak mahkûmların ve sosyal hizmet uzmanının verdikleri bilgiler kaydedilmiştir. Görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde, görüşme formunda yer alan sorular dikkate alınarak katılımcıların görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacı ile yer yer doğrudan alıntılar verilmiştir. Elde edilen verilere göre, hükümlülerin cezaevine ilk girdiklerinde, cezaevinde kaldıkları zaman diliminde, tahliye olmaya hazırlanırken ve tahliye olduktan sonra ki psiko-sosyal destek hizmetlerine ihtiyaçları olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Suç, cezaevi, mahkûm, psiko-sosyal destek hizmetleri.

Examining Of Psycho-social Support Services Offered To Prisoners

Abstract

The aim of this study is to assess psycho-social services that are offered to convicts in prison by taking example of Nicosia Central Prison in North Cyprus. The working group of the research consists of 50 convicts from different punishment of crime for different ages and one social service expert in between 2014 and 2015 in Nicosia Central Prison. Data is collected by using two interview forms which have open ended and semi structured questions and also personal information that is developed by the research. The Information that is given by convicts and social services are recorded with the permission of the social service expert and convicts by using record device during the interview. At the end of the interview analysis direct quotes are given to reflect the ideas of participants impressively by taking into consideration the form of interview questions. According to obtained data, it is observed that convicts need psychosocial support services while preparing to be discharged and after being released during their stay in prison.

Keywords: Crime, prison, convict, psycho-social support services.

Giriş

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (K.K.T.C) son yıllarda işlenen suç oranlarında ciddi bir artışın olduğu görülmüştür (Kıbrıs Gazetesi, 2013). Alan yazın suça yönelen hükümlü ve tutuklu olan kişilerin suç içerikli davranışlar sergilemekten uzaklaşıp, "ıslah" olabilmeleri ve tahliye olduktan sonra toplumsal yaşam ile ilgili uyum sorunları yaşamamaları adına

[1] Dr. Öğretim Üyesi, Kıbrıs Amerikan Üniversitesi, E-posta: d.karakartal@auc.edu.tr.

[2] Prof. Dr., Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, E-posta: m.yalçinkaya@ciu.edu.tr.

cezaevinde sunulan psikososyal hizmet uygulamalarının büyük önem taşıdığını vurgulamaktadır (Biles, 1979; Smangs, 2010). Bu konu ile ilgili yapılan araştırmalar, cezaevinde sunulan psikososyal desteğin, toplumdan izole edilmiş mahkûmlar için önemli bir kavram olduğunu ve mahkûmların cezaevindeki hükümlü üzerindeki baskısını azaltıp, çevresi ile ilişki içerisinde olmasını sağladığını ortaya koymaktadır. Toplumdan izole edilmiş ortamda yaşamak zorunda kalmak, mahkûmlarda fiziksel sorunlar yaratma ve ruh sağlığının kısmen ya da bütünüyle bozulması riskini taşıyabilmektedir. Işıkhan, (2007) cezaevi ortamının sosyal izolasyon, mental zorlanma, gerçeklik duygusunun bozulması, halüsinasyon, duygusal süreçlerde yaşanan güçlükler (örneğin; öfke kontrolü ve saldırganlık), kişilik değişimleri vb. sonuçlara yol açabileceğini ve duygusal bir yoksunluğa neden olabileceğini bu nedenle de cezaevinde psikososyal desteğin sağlanmasının önemli olduğunu ileri sürmektedir.

Cezaevinde psiko-sosyal desteğin sağlanması, hükümlülerin sevgi, bağlılık ve benlik saygısı gibi temel gereksinimlerini karşılamakla birlikte fiziksel ve psikolojik sağlıklarını da olumlu yönde etkilemesine katkı sağlamaktadır (Duyan, 2001). Dolayısıyla cezaevinde çalışan meslek elemanlarının (sosyal hizmet uzmanı, psikolojik danışmanlar, psikologlar, psikiyatristler) hükümlülerin/tutukluların ve ailelerinin sosyal yardım gereksinimlerini karşılamak, cezaevlerinin, hükümlü üzerindeki baskısını azaltmak, hükümlü ve tutukluların psikolojik iyilik hallerinin güçlenmesi için yardımcı olmak, hükümlünün ailesi ve çevresi ile ilişki içerisinde olmalarını sağlamak bunun yanı sıra mahkûmların daha iyi bir yaşam düzeyine erişebilmelerine, yaşadıkları sorunları en aza indirebilmelerine, kişisel, ailesel ve cezaevi koşulları ile ilgili sorunlarını çözmelerine yardımcı olabilmek amacıyla psiko-sosyal destek önemli olmaktadır. Bu bağlamda cezaevinde yatan mahkûmlara ne tür psiko-sosyal hizmetlerin verildiğinin betimlenmesi önemli olabilmektedir. Bu araştırmada da K.K.T.C Lefkoşa Merkezi Cezaevi örneği göz önüne alınarak mahkûmlara yönelik sunulan psiko-sosyal hizmetlerin neler olduğunu değerlendirmek amaçlanmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1-Mahkumların cezaevinde sonulan psiko-sosyal destek hizmetlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.1. Mahkumların sosyal hizmet uzmanı tarafından verilen sosyal destek hizmetlerine ilişkin görüşleri nelerdir?

1.2. Mahkumların sosyal hizmet uzmanından sosyal destek hizmetlerine ilişkin beklentileri nelerdir?

2-Mahkumların cezaevinde çalışan psikologun verdiği hizmetlere ilişkin görüşleri nelerdir?

2.1. Mahkumların cezaevi psikologundan psikolojik destek hizmetlerine ilişkin beklentileri nelerdir?

2.2. Mahkumlar cezaevinde yaşadıkları psikolojik sorunların çözümünde hangi başa çıkma mekanizmalarını kullanmışlardır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel bir çalışmadır. Araştırma için gerekli olan veriler, araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış olmak üzere iki görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Görüşmeler, mahkûmlar ile ayrı ayrı biraraya gelinerek Lefkoşa Merkezi Cezaevi'ndeki özel görüşme odasında, sosyal hizmet uzmanı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nda sosyal hizmet uzmanının odasında gerçekleştirilmiştir. Görüşme sırasında mahkûmların ve sosyal hizmet uzmanının izni alınarak ses kayıt cihazı kullanılmış, mahkûmların ve sosyal hizmet uzmanının verdikleri bilgiler kaydedilmiştir. Elde edilen veriler kavramsal kodlamaya ve sınıflamaya tabi tutularak temalar oluşturularak derinlemesine yorumlanmıştır.

Katılımcılar

Amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılan bu araştırmada, çalışma grubunu 2014-2015 yılında Lefkoşa Merkezi Cezaevi'nde yatan 50 hükümlü mahkûm ve bir sosyal hizmet uzmanı oluşturmaktadır. Ölçüt örnekleme, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Alan yazına bakıldığı zaman betimsel araştırmalar için, evrenin %10'nu oluşturan bir örneklem, olabilecek en az oran olarak dikkate alınmaktadır. Daha küçük evrenler için %20 oran gerekli görülmektedir. Korelâsyona bakan araştırmalarda ise %30'luk bir örneklem, bir ilişkinin varlığını ya da yokluğunu kanıtlamada gerekli görülmektedir (Gay, 2003). Bu bağlamda ölçüt örneklem yapısına uygun olarak ve gönüllülük ilkesi, cezaevi koşulları ile güvenlik gerekçeleri dikkate alınarak farklı suçlardan, farklı yaşlardan, ağır ve hafif ceza almış 216 hükümlü mahkûm içerisinden % 20 oran dikkate alınarak 50 hükümlü mahkûm ile görüşme yapılmıştır. Görüşme yapılan mahkûmlar, hükümlü listesinden cezaevi koşulları ile güvenlik gerekçeleri dikkate alınarak seçilmiş ve gönüllülük ilkesi göz önünde bulundurularak araştırmacı ile görüştürülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Oluşturulan kuramsal çerçeve temel alınarak araştırmanın veri toplama aracı olarak, mahkûmlar için araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış iki görüşme formu kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanırken, soruların kolay anlaşılabilmesi, kolay yanıtlanabilmesi ve genelden özele doğru giden bir sıra ile sorulması gibi unsurlara dikkat edilmiştir. Böylelikle mahkûmların daha ekonomik bir düşünce süreci içinde olmaları sağlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak mahkûmlara sorulan sorular doğrultusunda bir başka yarı yapılandırılmış görüşme formu da sosyal hizmet uzmanı için hazırlanmıştır. Üç sorudan oluşan görüşme formu, cezaevindeki hükümlülerin psikososyal destek hizmet gereksinimlerine yönelik uygulamaların değerlendirilmesi amacına yönelik olarak düzenlenmiştir

Verilerin Analizi

Mahkûmlarla ve sosyal hizmet uzmanı ile gerçekleştirilen görüşme sırasında, mahkûmların ve sosyal hizmet uzmanının izni alınarak ve ses kayıt cihazı kullanılarak verdikleri bilgiler kaydedilmiştir. Kayıt altına alınan veriler ses dosyası şeklinde bilgisayara aktarılarak araştırmacı tarafından dinlenerek ve katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerin tamamı Word dosyası şeklinde bilgisayar ortamında yazılmıştır. Aktarılan verilerle kodlamalar yapılmış; kodlar bir araya getirilerek, araştırma bulgularının ana hatlarını oluşturularak temalar (kategoriler) ortaya çıkarılarak içerik analizleri yapılmıştır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım&Şimşek, 2013). Bu bağlamda görüşmelerden elde edilen verilerin içerik analizinde, görüşme formunda yer alan sorular dikkate alınarak katılımcıların görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacı ile yer yer doğrudan alıntılar verilmiştir.

Bulgular

Mahkûmlara Sunulan Psiko-Sosyal Destek Hizmetlerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde mahkûmlara **'cezaevinde çalışan SHU'nın ne iş yaptığını biliyor musunuz?'** sorusu sorulmuş ve hükümlülerin bu soruyu yanıtlarken zorlandıkları gözlenmiştir. Araştırma kapsamında görüşülen hükümlü mahkûmların çoğunluğu cezaevinde görev yapan sosyal hizmet uzmanını, psikolog olarak tanımlamaktadır. Sosyal hizmet uzmanı kavramı, ilk başta hükümlülere yabancı gelse de görüşme sürecinde araştırmacı tarafından açıklama yapılarak SHU'nun, psikolog ile aynı işi yapmadığı, görevlerinin farklı olduğu ve psikologdan farklı bir mesleki unvanı olduğu açıklanmıştır. Bu açıklamanın ardından 45 mahkûmun cezaevinde bir SHU'nun görev yaptığı konusunda bilgi sahibi olmadığını geriye kalan 5 mahkûmun ise, cezaevinde bir SHU'nun görev yaptığı konusunda bilgi sahibi olduğu görülmüştür.

Cezaevinde görev yapan sosyal hizmet uzmanının ne iş yaptığına dair sorulan soruya, 5 hükümlünün verdiği yanıtlar şu şekildedir;

K28: Kişiyi rehabilite etmek ve yeniden topluma kazandırılması için uğraşmaktır.

K37: 23 yaş altı mahkûmlara gelip, ceza sürelerini düşürmeye çalışmak.

K39: Cezaevinde çalışan bir sosyal hizmet uzmanı yok ki... Ama bildiğim kadarıyla ailen ya da çocuğun ile bir sorun yaşadığın zaman gelir hesapta...

K45: Bildiğim kadarıyla şartlı tahliyede gelir. Kişilerin özgeçmişine dair bilgileri barındırır.'

K46: 18 yaş altı bireylere maddi ve manevi destek vermek.

Hükümlülerle yapılan görüşmeler sonucunda, hükümlülerin cezaevinde görev yapan bir sosyal hizmet uzmanının ne iş yaptığını konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra hükümlülerin çoğunluğu, cezaevinde görev yapan bir sosyal hizmet uzmanının olduğundan habersizdir. (örneğin; *K8: 'Ben ilk defa sosyal hizmet uzmanını sizden duyuyorum, K50: Ben burada bir tek sizi gördüm'*). Bununla birlikte bazı hükümlüler cezaevi idaresine sosyal hizmet uzmanı ile görüşmek istediklerine dair dilekçe yazdıkları halde görüşemediklerinden ve başvurularına karşılık bir cevap alamadıklarından şikâyet etmektedir. (örneğin*; K4:* '*Ben sosyal hizmet uzmanının gelmesi için dilekçe yazdım talepte bulundum. Ama ne dilekçeme bir yanıt geldi ne de sosyal hizmet uzmanı geldi. Ben, 2 yıl sonra dışarıdayım ve cezaevine nazaran daha çok dışarıdaki yaşamda kendini nelerin beklediğini bilmiyorum, korkuyorum').*

Mahkûmlara **'Cezaevinde görev yapan sosyal hizmet uzmanı, sorunlarınızın çözümü ve gereksinimlerinizin karşılanması konusunda ne gibi çalışmalar yapıyor? (Yardım yapılmıyorsa, siz nasıl bir yardım beklerdiniz?)' sorusu sorulmuştur.** Araştırmaya katılan 48 mahkûm, sorunlarının çözümü ve gereksinimlerinin karşılanması konusunda SHU'nun herhangi bir çalışma yapmadığını dile getirmişler ve 18 mahkûm ise; sorunlarının çözümü ve gereksinimlerinin karşılanması konusunda SHU'dan herhangi bir yardım beklemediklerini ifade etmişlerdir. Geriye kalan 31 mahkûm ise SHU'dan beklentiler 'ekonomik açıdan beklentiler'*(9)* ve 'psikolojik açıdan beklentiler' *(22)* olmak üzere iki ana kategori olarak karşımıza çıkmaktadır. 'Ekonomik' ana kategorisi başlığı altında 'iş beklentisi' alt tema olarak belirlenmiştir. Bu alt temaya göre katılımcılar tarafından ifade edilen görüşler aşağıdaki gibidir.

Uyuşturucu suçundan dolayı cezaevinde bulunan K1 beklentilerini şu şekilde ifade etmiştir: *'Yani benim genç olduğumu, bu hataları yapabileceğimi düşünüp, en azından işimden atılmamı engellemelerini beklerdim. Ki aile düzenim de bozulmasın. Bu sebepten dolayı ailemi de mahvettim. Rezil etmem bir kenara, şu an işim yoktur. Onların maddi imkânlarıyla geçinirim. Kendi yaptığım hatalar bir kenara aileme çok zarar veririm. Maddi ve manevi. Ben 4 aydır cezaevindeyim. Babamın ecza deposu var ve babam hastadır. Ben bunu on keredir söylerim bana yardımcı olun. Babam 3 kere hastaneye kaldırıldı ben cezaevindeyken 4 ay içinde ve hiçbir yardım yapılmadı. Ve ben işimi de kaybettim.*

Uyuşturucu ticareti nedeniyle cezaevinde bulunan ve iş konusunda SHU'dan yardım bekleyen K6'nın anlattıkları şu şekildedir: *'En azından ilgilenip buradan dışarıya çıktığımda ne yapabilirim diye bana yardım etmesini beklerdim. Ben ilk, 6 ay bir ceza aldım ve sabıkalı olduğumdan dolayı çıktığımda otomatik olarak işsiz kaldım. Benimle ilgilenip, bana yardım*

etseydi şu anda bu duruma gelmezdim. Ne işsiz ne parasız kalırdım ne de tekrardan mecbur kalıp uyuşturucuya yönelmezdim.'

Cezaevine yasa dışı mal sokmak suçundan hüküm giyen K26 iş konusunda SHU'dan beklediği yardımı şöyle ifade etmektedir: *'Sosyal hizmet uzmanndan, düzgün bir iş isterdim ki burdan dışarıya çıktığımda suç işlemeyim. Ben 5 kez cezaevine girdim çıktım. Dışarıda iş bulamıyorum diye. Çok sıkıldım burdan ve biran önce çıkmak istiyorum.''*

Diğer bir kategori olan 'Psikolojik açıdan beklentiler' ana kategorisinde psikolojik destek beklentisi alt tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Belirlenen bu alt temaya göre katılımcılar tarafından ifade edilen görüşler aşağıdaki gibidir:

Dolandırıcılık suçu nedeniyle cezaevinde bulunan ve sürekli olarak suça itildiğini dile getiren K28'in beklentileri ise şu şekildedir: *'Suç işleme nedenlerimi araştırması, ailevi problemlerimle ilgilenmesini beklerdim.'*

Uyuşturucu suçu nedeniyle cezaevinde bulunan K46 beklentisini şöyle ifade etmektedir: *'Sosyal hizmet uzmanı bir kere geldi. Sosyal inceleme raporu hazırladılar. Ben, bu sosyal inceleme raporu ile mahkeme sürecinde bana yardım etmesini beklerdim ve beni psikolojik açıdan rahatlatmasını beklerdim.'*

Bunun yanı sıra araştırmaya katılan, 2 mahkûm ise; SHU'nın sorunlarının çözümü ve gereksinimlerinin karşılanması konusunda yapılan yardımı ve bu yapılan yardımın yeterli olduğunu belirtmekte ve bunu şöyle ifade etmektedir;

> *K32:Ben cezaevine gelmeden önce yaklaşık 1 yıl tedavi gördüm ve bu sürede bana maaş da bağladılar. Yeterlidir.*
>
> *K45:İhtiyaçlarımı karşıladılar. Gerektiği yerde harçlık verdiler. Elbise getirdiler. Doktora götürdüler. Yapılan bu yardımlar evet yeterlidir.*

Mahkûmlar ile yapılan görüşmeler sonucunda, hükümlülerin çoğunluğunun cezaevinde görev yapan sosyal hizmet uzmanına hangi sorunları için ve ne gibi durumlarda başvuruda bulunmaları gerektiği konusunda bilgi eksikliği yaşadıkları ve bu bilgi eksikliğinden dolayı beklentileri konusunda da sağlıklı cevaplar vermedikleri görülmüştür. Buna ek olarak hükümlülerin tahliye olduktan sonra en büyük endişelerinden birinin yaşamlarına devam edebilmelerini sağlayacak bir iş bulabilmek olduğu görülmektedir. Tahliye olduktan sonra hükümlülerin toplum tarafından etiketlenerek işverenler tarafından kendilerine önyargılı davranılması gibi etmenler iş bulmalarını zorlaştırabilmektedir (K6). Bu bulgular ışığında, tahliye olduktan sonra hükümlülerin bir iş bulabilmek adına kaygılandıkları ve en çok bu konu ile ilgili yardıma gereksinim duydukları söylenebilir.

Mahkûmlara**'Sorunlarınızın çözümü için cezaevi psikoloğuna başvurdunuz mu?(Başvurduysanız, sizde neyi değiştirdi?) (Başvurmadıysanız, neden? Ve bu sorunlarla başa çıkmak için neler yaparsınız?)'** sorusu sorulmuş ve görüşmeye katılan mahkûmlardan 18'i sorunlarının çözümü (Örneğin; öfke kontrolü (K49), kişisel sorunların çözümü (K21) uyku sorunlarının çözümü (K3) ve madde bağımlılığının tedavi edilmesi (K5) vb.) için cezaevi psikologuna başvurduğunu ancak kendilerinde hiçbir şeyi değiştirmediğini ve faydası olmadığını ifade etmişlerdir. Görüşmeye katılan, 6 mahkûm ise, sorunları olmadığı için cezaevi psikologuna başvurmadıklarını söylemektedir.

Görüşmeye katılan mahkûmlardan 7'si ise; sorunlarının çözümü için cezaevi psikoloğuna başvurduğunu söylemektedir. Kendilerinde olan değişikliği ise; anlatan bazı mahkûmların ifadeleri şu şekildedir;

> *K1: Sinirden kriz geçiriyordum. Depresyona girdim burada ilk geldiğimde. 2 ay boyunca her gün ağlardım aldığım cezaya. Hep yanımda bulundu fazla yapacak bir şey olmadığını söyledi. Gerçekçi davrandı. Geçecek bu zaman dedi. Ama daha fazla olmayacağını bende bilirdim. Çünkü burası K.K.T.C.*
>
> *K2: Konuşmak iyi geldi. Faydası oldu. Konuştuk beni biraz rahatlattı. Ben ilaç talep etmiştim. Ancak ilaca gerek olmadığını söyledi.*
>
> *K6: Psikolojik olarak beni rahatlattı. Aileme kötü davranırdım. O yönde düşüncelerim değişti. Bunun dışında bir yardımı olmadı.*

Görüşmeye katılan 18 mahkûm sorunlarının çözümü için cezaevi psikologuna başvurmadığını, yaşadıkları sorunlarla başa çıkmak için kullandıkları yöntemlere bakıldığı zaman ise; 'kendi kendilerine' ve arkadaşlarının sosyal destek mekanizması' ile başa çıkmaya çalıştıkları görülmüştür. Yaşadıkları sorunlarla başa çıkmak için kendi yöntemlerini kullanan bazı mahkûmların ifadeleri şu şekildedir:

Uyuşturucu nedeniyle cezaevinde olan K5 yaşadığı sorunlarla kendi kendine nasıl başa çıktığı şu şekilde ifade etmektedir: *'Sorunlarımı kendi kendime çözmeye çalışıyorum. Bunu da söyle; mesela burada hap veriyorlar, ee hap verildiği sürece bir nevi uyuşturucuya bağımlı yapıyorlar. Ben kullanmadım. Bunun dışında sabah erken kalkar gece erken yatırım. İşime gider gelirim. Bu şekilde.'*

Cinsel taciz suçundan hüküm giyen K10 yaşadığı sorunlarla ilgili kendi başına nasıl çıktığını şu cümlelerle anlatmaktadır: *'Kendi sorunlarımı, düşünerek ve hatalarımı kendim bularak çözmeye çalıştım.'.*

Cinayet suçundan dolayı cezaevinde olan ve yaşadığı sorunlarla ilgili olarak arkadaşlarının sosyal desteğini kullanarak çözmeye çalışan K12. *'Genelde sabretmişimdir. Ya da koğuş arkadaşlarımla konuşarak başa çıktım.' demiştir.*

Uyuşturucu suçundan hüküm giyen ve yaşadığı sorunlarla kendi kendine başa çıktığını belirten K29 *'Kişisel gelişim kitapları okuyarak başa çıkmaya çalışıyorum.'* demiştir.

Araştırma bulgularına göre; bazı mahkûmların kişisel problemlerine yönelik çözüm bulabilmeleri için cezaevi psikologuna başvurdukları ancak mahkûmların betimlemeleri ışığında cezaevinde mahkûmlara yönelik olarak verilen psikolojik destek hizmetlerinin *(K47: 'Cezaevi psikologuna başvurdum. Bende hiçbir şeyi değiştirmedi. Faydası olmadı. Çünkü cezaevi psikologuna, sadece cezaevinde yaşanmış problemlerle ilgilenir. Kişisel sorunlarla değil' K7: 'Daha önce cezaevine girdiğim zaman başvurdum. Bir sonuç almadım. O yüzden görüşmüyorum.' K15: 'Cezaevi psikoloğuna evet başvurdum. Cezaevi psikologu çok yetersiz.' K21: 'Cezaevi psikologuna başvurdum. Uyuşturucu bağımlısıyım dedim. Uzak durucan dedi')* yeterli olup olmadığı ve cezaevi psikologunun mahkûmların kişisel sorunlarını çözümlemede yardımcı olup olmadığı, konusunda kesin bir yargıya varılamamıştır. Çünkü psikolog ile hiçbir konuda görüşülememiştir. Bu nedenle mahkûmların görüşleri ile psikologun görüşlerinin örtüşüp örtüşmediği test edilememiştir.

Sosyal Hizmet Uzmanı İle Yapılan Görüşme Bulguları

Sosyal hizmet uzmanına **'Mahkûmların cezaevine girişte ve cezaevi sürecinde sosyal hizmet gereksinimlerine yönelik neler yapıyorsunuz?'** sorusu sorulmuştur. Bu soruya yönelik olarak sosyal hizmet uzmanı, mahkûmların cezaevi sürecinde, acil ihtiyaçları doğrultusunda cezaevine gidildiğini hükümlüler hakkında sosyal inceleme raporu hazırlandığını, avukat ihtiyaçları olması durumunda avukat ihtiyaçlarının karşılandığı, hükümlünün/hükümlülerin cezaevi sürecinde ortaya çıkan sıkıntıları ile ilgilenildiği konusunda araştırmacıya bilgi vermektedir. Ancak hükümlülerin verdikleri cevaplar genel olarak incelendiğinde, sosyal hizmet uzmanının verdiği hizmetin/hizmetlerin yeterli olmadığı ve mahkûmların ifadeleri ile sosyal hizmet uzmanının ifadelerinin birbiri ile örtüşmediği açıkça görülmektedir.

Sosyal Hizmet Uzmanına **'Mahkûmları tahliye sonrası topluma kazandırmak için neler yapıyorsunuz?' sorusu sorulmuştur.** Tahliye sonrasında mahkûmlarla ilgili ortaya çıkan sıkıntıların büyük oranda giderildiğini ve iş bulmalarında yardım edildiğini dile getiren SHU'nun verdiği hizmetlerin yetersizliği ve sosyal hizmet uzmanının uygulamalarının daha çok hükümlülere ait genel bilgileri içeren dosyaların doldurulması ile sınırlı kaldığı, mahkûmların verdikleri cevaplar doğrultusunda açıkça ifade edilmekte ve daha önce de cezaevi deneyimi olan mahkûmların verdiği cevaplar ile sosyal hizmet uzmanının verdiği cevaplar birbiri ile örtüşmemektedir.

Sonuç ve Tartışma

Hükümlülerle yapılan görüşmeler sonucunda, hükümlülerin cezaevinde görev yapan bir sosyal hizmet uzmanının ne iş yaptığını konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları gözlemlenmiştir. Bunun yanı sıra hükümlülerin çoğunluğu, cezaevinde görev yapan bir sosyal hizmet uzmanının var olduğundan habersizdir. Bununla birlikte bazı hükümlüler cezaevi idaresine sosyal hizmet uzmanı ile görüşmek istediklerine dair dilekçe yazdıkları halde görüşemediklerinden ve başvurularına karşılık bir cevap alamadıklarından şikâyet etmektedir.

Mahkûmların cezaevi sürecinde acil ihtiyaçlar doğrultusunda cezaevine gidildiğini hükümlüler hakkında sosyal inceleme raporu hazırlandığını, avukat ihtiyaçları olması durumunda avukat ihtiyaçlarının karşılandığı, hükümlünün/hükümlülerin cezaevi sürecinde ortaya çıkan sıkıntıları ile ilgilenildiği konusunda araştırmacıya bilgi vermektedir. Araştırma katılımcıları arasında gözlemlenen nitelikler ile sosyal hizmet uzmanının verdiği bilgiler birbiri ile örtüşmemektedir.

Görüşülen mahkûmlara **sosyal hizmet uzmanından yardım almadıysanız siz nasıl bir yardım beklerdiniz?** sorusu sorulmuş ve bu soruya yönelik mahkumların SHU'dan beklentileri, ''ekonomik açıdan beklentiler'' ve ''psikolojik açıdan beklentileri'' olduğu ifade edilmiştir. Hükümlülerin çoğunluğunun cezaevinde görev yapan sosyal hizmet uzmanına hangi sorunları için ve ne gibi durumlarda başvuruda bulunmaları gerektiği konusunda bilgi eksikliği yaşadıkları ve bu bilgi eksikliğinden dolayı beklentileri konusunda da sağlıklı cevaplar vermedikleri görülmüştür. Buna ek olarak hükümlülerin tahliye olduktan sonra en büyük endişelerinden birinin yaşamlarına devam edebilmelerini sağlayacak bir iş bulabilmek olduğu görülmüştür. Ancak tahliye olduktan sonra hükümlülerin toplum tarafından etiketlenmeleri, toplum tarafından dışlanmaları ve işverenler tarafından kendilerine önyargılı davranılması gibi etmenler de iş bulmalarını zorlaştırdığı görülmüştür (K6). Tahliye sonrasında mahkûmlarla ilgili ortaya çıkan sıkıntıların büyük oranda giderildiğini ve iş bulmalarında yardım edildiğini dile getiren SHU'nun verdiği hizmetlerin yetersizliği ve sosyal hizmet uzmanının uygulamalarının daha çok hükümlülere ait genel bilgileri içeren dosyaların doldurulması ile sınırlı kaldığı görülmektedir. Araştırma katılımcıları arasında gözlemlenen nitelikler ile sosyal hizmet uzmanın verdiği bilgiler birbiri ile örtüşmemektedir.

Araştırmada ele alınan diğer bir konu mahkûmların cezaevinde psikolojik destek algılarına yönelik tutumları olmaktadır. Bu konudaki araştırma bulguları bazı mahkûmların üstesinden gelemedikleri problemlerinden kurtulmak amacıyla cezaevi psikologuna başvurduklarını ve bazı mahkûmların da psikolojik yardım almaya ilişkin tutumun arkadaş sosyal destek mekanizması olduğu görülmüştür. Mahkûmların betimlemeleri (*K47, K7, K15, K21)* ışığında cezaevinde mahkûmlara yönelik olarak verilen psikolojik destek hizmetlerinin yeterli olup olmadığı, mahkûmların kişisel sorunlarını çözümlemede yardımcı olup olmadığı, konusunda kesin bir yargıya varılamamıştır. Çünkü psikolog ile hiçbir konuda görüşülememiştir. Bu

nedenle mahkûmların görüşleri ile psikologun görüşlerinin örtüşüp örtüşmediğini test etmek mümkün olmamıştır.

Yapılan araştırmalar, cezaevi yaşamının stres veren önemli yaşam olaylarından biri olduğunu, mahkûmların psikolojik durumlarını olumsuz yönde etkilediğini (Gençöz & Şenol, 2002), bu nedenle cezaevinde sunulan psikolojik desteğin, mahkûmların ruh sağlıkları açısından önemli olduğunu vurgulamaktadır (Eylen, 2001).Yapılan diğer araştırmalarda ise, psikolojik yardım almaya ilişkin tutumun kendini saklama (Kelly ve Achter, 1995), arkadaş sosyal desteği, daha önceki psikolojik danışma deneyimi (Koydemir, 2010; Vogel, vd., 2005), gibi birçok faktörden etkilendiği görülmektedir. Araştırma katılımcıları arasında gözlemlenen nitelikler ile literatürdeki bulgular örtüşmemektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise cezaevindeki hükümlülere psiko-sosyal destek hizmeti veren personelin yetersizliği söz konusu olmaktadır.

Öneriler

Araştırma bulgularına göre, hükümlüler cezaevinde görev yapan bir sosyal hizmet uzmanının ne iş yaptığını bilmemekte bundan dolayı sosyal hizmet uzmanından beklentileri konusunda sağlıklı cevaplar vermedikleri görülmektedir. Bununla ilintili olarak cezaevinde görev alması gereken psikolojik danışmanlar, hükümlülerin cezaevine ilk girişlerinde uyum sağlayıcı rehberlik hizmetlerine yer vererek cezaevinde görev yapan meslek elemanlarının görev tanımlarına dair bilgilendirme yapabilir. Bu bilgilendirme ile hükümlülerin yaşadıkları sorunlara ilişkin hangi meslek elemanından yardım alacakları konusunda onlara ışık tutabilir.

Araştırma bulgularına göre bazı mahkûmların ‘suçlu’ olarak etiketlenmelerinin, onların toplumdan dışlandıkları yönünde bir duyguya kapılmalarına yol açmaktadır. Dolayısıyla mahkûmların tahliye olduktan sonra karşılaşabilecekleri olumsuz sosyal tepkiler ve bu tepkilere bağlı olarak mahkûmlarda oluşabilecek düşük özsaygı göz önünde bulundurulabilir ve mahkûmlarla ilgili özsaygı yükseltmeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

Kaynakça

Biles, D. (1979). Unemployement and crime-some research and policy considerations. *Australian Journal of Forensic Sciences,* 11(4), 167-173.

Duyan, V. (2001). Sosyal desteğin tanımı, kaynakları, işlevsel boyutları, yararları. *Sağlık ve Toplum Dergisi,* 18,11.

Eylen, B. (2001). *Bilgi verici danışmanlığın kanser hastalarının ailelerinin sosyal destek becerileri üzerine etkisi. (*Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Farrington, D.P. (1986). *Age and crime' in* Tonry, M. and Morris, N. (Eds), *Crime and justice: An annual review of research* Vol 7, pp189-250.

Gay, L.R & Airasion, p. (2003). *Edueationai Researeh; Competendes for Analysis and AppIieation.* (7th ed.). Upper SaddIe River, NJ: MeriIl/Prentice Hall.

Gençöz, F., Şenol, E. (2002). *1 No'lu F tipinde kalan mahkûmların psikolojik durumlarının Değerlendirilmesi.* TÜBİTAK Projesi, Proje No: SBB- 3009, Ankara.

Kelly, A. E., Achter, J. A. (1995). Self-concealment and attitudes toward counseling in university students. *Journal of Counseling Psychology,* 42, 40-46.

Koydemir, Ö. S. (2010). Self-aspects, perceived social support, gender, and willingness to seek psychological help. *International Journal of Mental Health,* 39 (3), 44-60.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde artan suç oranları korkutucu boyuta ulaştı (7 Mart, 2013). *Kıbrıs Gazetesi.* Erişim adresi: https://www.google.com/search?q=kuzey+k%C4%B1br%C4%B1s+t%C3%BCrk+cumhuriyeti%E2%80%99nde+artan+su%C3%A7+oranlar%C4%B1+korkutucu+boyuta+ula%C5%9Ft%C4%B1.+k%C4%B1br%C4%B1s+gazetesi%2C+(7+mart%2C+2013).&rlz=1C1GGRV_en__814__814&oq=ku&aqs=chrome.1.69i57j35i39j69i61l3j35i39.2202j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8

Monette, R.R., Sullivan, T.J., Dejong, C.R. (1990). *Applied social research: Tool for the human services* (2nd ed). Chicago: Holt, Rinehart and Winston.

Sezgin, İ., Altun, A., Akçamete, G., Karataş, K., Taşpınar, M., Sanalan, V. A., Anıl, D., Avcı, M. S., Onat, E. (2013). Mesleki becerilerin geliştirilmesi projesi (*MESGEP), Özel Politika Gerektiren Kişilerin Eğitim İhtiyaçları Analizi Araştırma Raporu.* Ankara. Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü.

Smangs, M. (2010). Delinquency, socialskills and the structure of peer relations: assessmen criminology theories by socialnetwork theory. *Social Forces.* 89(2), 609-632.

Vacca., J. S. (2004). Educated prisoners are less likely to return to prison. *The Journal of Correctional Education,* 55 (4), 297-305.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Extended Abstract

It has seen an increase in the rate of offenses in recent years in North Cyprus. (Cyprus Newspaper, 2013.) It is stressed that psychosocial service applications have a great importance in prisons that is offered in order to get away from crime and not to have problems in social life after eviction.(Biles, 1979; Smangs, 2010). All those research about this subject proves that psychosocial support is an important concept for convicts who are isolated from social life. Also, it is proved that it can reduce the stress on the sentenced person in prison and provide relationship with their environment. Forced to have to live in isolated environment creates physical problems on convicts and deteriorate mental health partially or completely. Isikhan 2007, stressed that prison environment can cause social isolation, mental strain, corruption of the sense of reality, hallucinations, experienced difficulties in emotional process (e.g. anger management and aggression) changes in personality etc. and emotional deprivation so he asserts that providing psychosocial support is really important in prison. (Işıkhan, 2007). Providing the psychological support in prison meet the requirements of convicts like love, self-esteem and commitment. Moreover, it contribute to affect their physical and psychological health in a positive way (Duyan, 2001). Professionals have an important role in many aspects while providing psychosocial support in prisoners. Some of them are; satisfying the needs of prisoners and their parents, reducing the stress of prisoners, supporting to strength the psychological well-being of prisoners, ensuring relationship between their parents and environment, accessing better living level of life, minimizing their problems, solving their personal, family and prison environment problems. For this reason, it is significant to describe what kind of psychological services are giving to prisoners. In this research, psychosocial services offered to prisoners are evaluated based on the TRNC Nicosia Central Prison sample.

Regarding to this objective; the following questions were tried to be answered:

1-What are the prisoners' opinion about the psycho-social support services in the prison?

1.1-What are the prisoners' opinion about the psycho-social support services given by the social service expert?

1.2-What are the prisoners' expectations from the social support services by social service experts?

2-What are the prisoners' opinions about the services provided by the psychologist working at the prison?

2.1- What are the prisoners' expectations from the psychological services provided by the prison psychologist?

2.2-What kind of handling mechanisms have the prisoners used for solving their problems at the prison?

Methodology

Model Of The Research

This research is a qualitative study. Necessary data that obtained by using personal information form and two semi structured interview form. Interviews are actualized by getting together with convicts separately in special interview room of Nicosia Central Prison. Moreover, they are actualized with social service expert in social service expert`s room at the Ministry of Labor and Social Security. Voice recorder is used with the permission of the social service expert and convicts during the interview so the information was recorded. Data is interpreted by forming topics considering conceptual coding and classification in detail.

Participants

In this research, where criterion sampling method-which is one of the purposive sampling methods-is used the study group and 50 in 2014-2015 lies in Nicosia Central Prison inmates and convicts constitutes a social worker. Criterion sampling inthe act of eorking on all the cases that meet a series of criterion which was determined earlier (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Type a descriptive field research when looking for a sample constituting 10% of the population, are considered to be the minimum rate. 20% is required for the smaller universes. In a sample survey overlooking the correlation of 30% it is considered necessary to prove the existence or absence of a relationship (Gay, 2003). In this context, appropriate sample structure in accordance with and voluntariness, prison conditions and security concerns from different offense, considering the different ages, considering the 20% rate in sentenced 216 convicts have received heavy and light penalties were interviewed 50 convicted prisoners. Interviewed prisoners, convicts from the list of selected considering security concerns with prison conditions by guards and was allowed to meet with investigators considering the voluntariness.

Data Collection Tools

Two semi structured forms are used for convicts as a data collection tool depending descriptive figure. Some issues are considered while preparing semi structured interview forms to understand and answer the questions easily, and also asking questions from general to specific. In this research, semi structured interview form is prepared for social service expert as another data collection. Interview form consisting of three questions, the convicts in the prison is organized for the purpose of assessing the implications for psychosocial support services requirements.

Data Analysis

Voice recorder is used to record given information with the permission of social service expert and convicts during their interviews. Recorded data are written as a word document on computer. Also, they are listed by the researcher and transmitted as a voice record document. Transmitted data is coded; content analyses were conducted getting the codes together and finding out themes. The main purpose of the theme analyses is to reach the relations and concepts that are able to explain the collection data. (Yildirim & Simsek, 2013). So that, for the theme analyses of data, quotes are given directly considering the questions on the interview form to express the ideas of participants impressively.

Validity And Reliability

The credibility of the results is one of the important criteria for scientific research. Validity and reliability are two criteria that are used commonly in this kind of researches (Yildirim & Simsek, 2013). Validity covers the accuracy of research results. Exterior validity is about transferring the results to similar environment. Interior validity is about different researchers who get the same results by using the same data. (Yildirim & Simsek, 2013). Exterior validity is actualized with using detailed description method and giving information about all stages of research. Interior validity is actualized with expert review, participants consent, keeping the long duration of the interviews, making a detailed description of the data collection and analysis methods, sharing the results with 3 convicts and getting their ideas, getting the same results of research with participants. Inside the consistency study survey reliability, the collection of data through the verification examination conducted by two experts and analysis of the meeting, as described under the heading how to do, how to save the data, how to analyse the documents, explaining in detail the issues relating to the method of how the combined and presented as the results obtained. It is also provided with external reliability. In the transformation of findings during their presentation; coding for the prisoners were done such as K1, K2, K3, etc....

Result and Dıscussıon

It was observed after interviews with the prisoners that they aren't aware of what the social worker does in the prison. Besides, most of the prisoners don't even know that there is such worker working in the prison. In addition, some prisoners complain that they wanted to meet the social worker by requesting it by writing a formal letter but they couldn't get any response. Prisoners state that such worker visits the prison in the case there is someting urgent to prepare social investigation report or provide them a lawyer in the case it is needed. Responses of the prisoners and information given by the social worker don't match. When the prisoners were asked "what kind of support and help would you expect from the social worker

if you haven't got any"? they answered their expectations as "economical expectations" and "psychological expectations". It was observed that there is lack of information as the prisoners don't know when and how to contact the social worker. As a result, due to lack of information they weren't able to give meaningful answers to such questions. In addition to this, it was seen that one of the biggest trouble of the prisoners is to have no job after getting free. However, it is seen that some factors such as being marked by the society, being isolated and bias of the employers make it so hard to find a job (K6). It is seen that the social worker and services of the social worker are so inadequate and not enough even if they say that all problems of the prisoners are solved after they get free. The service provided is a series of procedures such as filling in files and making documents only. Features of the participants and information given by the social worker don't match. Another issue included in the research is attitudes of the prisoners towards their perception of getting psychological support in the prison. It was observed that some prisoners had contact the psychologist for problems they couldn't solve on their own while some others tend to get support from their friends as named " friend's social support mechanism". There is no certain outcome about effectiveness and satisfactory of psychological support in the light of responses of the prisoners. (K47, K7, K15, K21) as they never contacted the psychologist. Therefore, it wasn't possible to see whether ideas of the prisoners and the psychologist views match.Gencoz and Senol (2002) state that living in a prison is an event of our life causing stress as the prisoners are affected psychologically negatively. Eylen (2001) indicates that therefore, psychological support provided in the prison is of vital importance for psychological health of the prisoners. Other researches done show that some factor such as hiding (Kelly and Achter, 1995), social support of friends, previous experience of psychological consult (Koydemir, 2010, Vogel 2005) affect the attitude of getting psychological support. Features of participants of the research and that of in the literature don't match. In common sense, it can be said that staff providing psychological support service isn't good enough. Another issue investigated in the research is whether the prisoners join occupational and skills courses and to what extend they get benefit from them. Such courses may help the prisoners find a job when they are free out of the prison again. However, some participants (K15, K26) indicated that usually same people are welcomed to the courses, only people who are selected by the board. Vacca (2004) states that such activities help reducing negative behaviours such as violence that reduces the attitudes of having wrong behaviours that cause any crime. Sezgin, Altun, Akcamete (2013) state that occupational sessions are beneficial as they provide new opportunities of finding a job, increasing self-esteem and respect, teaching the prisoners how to be nice and the importance of helping each other, providing satisfaction with job, making getting used to social life easier, avoiding crimes and brining them into the society again. So, it is important to include and involve all prisoners in such courses and activities. Unlikely, it is seen that not

all prisoners are involved in the courses shown by this study rather the ones to join are selected by the board. Features of the participants of the study and that of in the literature don't match and differ. 24 of the participants state that social activities within the prison help them avoid negative thoughts while 26 claim that such activities are seldom. In this sense, security can be so effective in joining courses as the participants are selected according to a criteria. In the light of participants' responses, it can be said that not all prisoners are involved and included in social activities.

Recommendatıons

As it is seen, most of the prisoners aren't aware of duties and presence of the social worker. To eliminate this problem, psychological consultant may provide information services showing prisoners staff working in the prison and their duties when they first come to the prison. By this way prisoners can understand to whom to contact for their problems.

According to findings of the research that some prisoners are marked as "guilty" causes them think they are isolated in the society. Prisoners may have low self-respect as they think nobody will respect them. So, something can be created to increase their self- respect. It is seen that there are various activities in the prison. They keep the prisons away from negative thoughts but not all of them involved. More and more activities can be carried out allowing all participants to join which will enable building a cultural development on each prisoner with the participation of a psychological consultant.